

Мельник Наталія Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти, Педагогічний інститут,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

Постановка проблеми. Перехід України до високотехнологічного інформаційного суспільства зумовлює необхідність глибокого оновлення системи освіти, яка є основою розвитку країни, запорукою її майбутнього. У проекті Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті наголошується, що стрижнем освіти має стати виховання особистості, здатної до творчої праці, самонавчання і професійного розвитку, мобільної в освоєнні та впровадженні новітніх наукомістких технологій. Одним з вирішальних чинників модернізації системи освіти є створення нового покоління засобів навчання, які поєднують досягнення сучасної педагогічної науки з потужними дидактичними можливостями інтерактивних технологій [8]. Особливої актуальності інтерактивні технології набувають у формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів будь-якої галузі. В контексті інформатизації освітнього простору та його інтеграції в міжнародне освітнє середовище незворотнім є процес модернізації, розвитку та реформування і системи підготовки майбутніх спеціалістів дошкільної освіти, оскільки розвиток людини починається з цієї ланки освіти. Трансформаційні процеси у системі підготовки зумовлені не просто динамічними змінами в освіті, але, насамперед, зростаючими вимогами суспільства до кваліфікації та професіоналізму педагога.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблемою формування професійної компетентності фахівців дошкільної освіти переймалися провідні вітчизняні науковці: І. Бех, А. Богуш, К. Крутій, І. Рогальська-Яблонська та ін.

Актуальність, своєчасність та доцільність використання інтерактивних технологій навчання у вищому навчальному закладі обґрунтовували

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проте питання формування професійної компетентності магістрів дошкільної освіти шляхом впровадження в навчальний процес інтерактивних технологій не знайшло відображення в чисельних працях вчених. Окрім того, аналізу потребує зарубіжний досвід впровадження інтерактивних технологій в освітній процес вищого навчального закладу, що і становить мету даної статті. Сформульована мета уможливорює **постановку** таких завдань для її розв'язання: проаналізувати взаємозалежність між процесом формування професійної компетентності магістра дошкільної освіти та використанням інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки; визначити особливості інтерактивної взаємодії викладачів зі студентами-магістрантами в німецьких вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науковій термінології дедалі частіше почали застосовувати поняття професійної компетентності. У новому тлумачному словнику української мови [5] компетентна людина визначається як така, що має достатні знання з будь-якої галузі, яка з добре обізнана з певним предметом, тямуща, кваліфікована і має певні повноваження, права й владу. Одночасно з переходом освіти до особистісно-орієнтовної моделі виховання та навчання, коли основною якістю розвитку особистості стала обов'язкова реалізація свого потенціалу (фізичного, естетичного, творчого). На думку О.Кононко [4, 21], виховувати компетентну людину слід починати з дитинства, з розвитку в дітей життєвої компетентності, а саме: збагачувати досвід дитини, озброювати її навичками практичного життя, вдосконалювати комунікативні вміння, розвивати асоціативні зв'язки, вчити експериментувати й адекватно поводитися у незвичайних життєвих обставинах, тобто бути відповідним вимогам життя. Виховуючи, “маємо плекати дитину, яка знає, хоче, вміє й діє, а не спостерігає збоку” [3, 13-14]. Дослідник акцентує увагу на критеріях: доцільний розвиток фізичних даних до періоду особистісної зрілості;

формування соціально-моральних умінь дитини від уміння спілкуватися до усвідомлення моральних цінностей суспільства; емоційно-особистісне ставлення до себе й інших, визнання своєї самоцінності; розвиток пізнавальних здібностей та володіння необхідною кількістю інформації; мовленнєві уміння, які передбачають оволодіння культурою мовлення; формування художніх потреб і розвиток естетичного ставлення до навколишнього світу; стимулювання творчих здібностей дитини й активізація її фантазії [3, 13-14]. На досвіді як одному з основних складових компетентності наголошує у своїх працях А.М.Богуш [1]. Висловлюється думка, що компетентність – це комплексна характеристика особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку: знання, вміння, навички, креативність (здатність творчо вирішувати завдання), ініціативність, самостійність, самооцінка, самоконтроль.

Аналіз наукових праць сучасних дослідників, які працюють над проблемою впровадження інтерактивних технологій в освітній процес вищих навчальних закладів (Н. Баліцької, Л. Богданової, Г. Довгань, Т. Коберник, О. Пометун, Л. Пироженко,) дає підстави стверджувати, що розвиток та поступ сучасної вищої освіти і освіти в цілому не можливий без використання цих технологій в практичній діяльності освітньої установи.

У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі існують різні підходи до тлумачення поняття «інтерактивні технології». Так, О. Пометун та Л. Пироженко розглядають інтерактивні технології як окрему групу технологій та протиставляють їх активним технологіям завдяки принципу багатосторонньої комунікації [6, 7]. В. Симоненко та Н. Фомін, білоруські науковці, включають інтерактивні технології до складу активних технологій навчання разом з технологіями проблемного навчання, технологіями навчального співробітництва, ігровими та комп'ютерними технологіями [7, 83].

Дотримуючись визначення поняття «інтерактивні технології» О. Пометун та Л. Пироженко, можна узагальнити, що сутність інтерактивних технологій навчання так: інтерактивні технології навчання – це технології, що

передбачають чітко спланований результат навчання (педагогічне проектування та моделювання), використання окремих інтерактивних методів та прийомів, що забезпечують активний характер взаємодії учасників навчального процесу на засадах співпраці та співтворчості (активна взаємодія).

На сьогодні в Хальденберзькому університеті освіти мають місце різні інтерактивні технології, це – проблемна технологія, ігрові, технології колективної та групової діяльності. У системі підготовки магістрів дошкільної освіти у Німеччині на особливу увагу потребують нові підходи до проведення лекцій, які повинні бути оснащені технічними засобами навчання – відео-магнітофонною та телевізійною технікою, графо проекторами тощо. Окрім того, в організації освітнього процесу відграє технологія створення проблемних ситуацій, звернення до слухачів і одержання зворотнього зв'язку, стимулювання слухачів до активної дискусії. Прикладом такої лекції є лекція за участю студентів, яка проходила в період перебування автора в університеті. У цьому процесі важлива не кінцева схема лекції на дошці, а процес її створення. На відміну від традиційної лекції, означена лекція покликана змусити студентів більше думати, ніж записувати. Методика проведення такої лекції наступна: на столі література з проблеми і непродуманий план лекції. Студенти спостерігають, як саме викладач виділяє проблеми для висвітлення і вирішує, яким питанням слід приділити більшу увагу. Брати участь у живому процесі створення лекції означає включати в роботу розумову діяльність, уміти визначати основне. Така лекція може перетворитися в деякій мірі на дискусію.

Зазначимо, що саме проведення лекції вимагає дослідження з проблеми застосування інноваційних технологій навчання, оскільки при наявності різних методів навчання у вищому навчальному закладі, лекція залишається провідним методом навчання. Такий підхід до організації освітнього процесу дозволяє німецьким колегам сформувати пізнавальний інтерес магістрантів до майбутньої викладацької діяльності, інтерес до науково-дослідної роботи тощо.

Окрім лекцій за участю магістрів у Хальденберзькому університеті освіти практикуються відвідування відкритих лекцій провідних науковців, що мають

періодичних характер, наприклад, проводяться щовівторка у актовій залі чи окремій аудиторії (місце проведення є незмінним для кожного з тематичних напрямів лекцій) [8].

Серед інтерактивних технологій досить популярними в німецьких освітніх закладах, і в університетах зокрема є використання інтерактивних мультимедійних дошок. Електронна інтерактивна дошка (*SMART Board*) - це сенсорна панель, яка працює в комплексі з комп'ютером і проектором. *SMART Board* - інтерактивні дошки, що сполучають у собі унікальні можливості виведення на них будь-якої інформації з комп'ютера (шляхом проєкції зображення за допомогою звичайного медіапроектора), довільного доповнення виведеного зображення позначками, коментарями, примітками або «обведеннями» важливих фрагментів тексту або графіки, що акцентують увагу студентів. Останніми новаціями в підготовці магістрів дошкільної освіти в німецьких педагогічних вищих навчальних закладах є розробка навчально-методичних комплексів на основі *SMART Board*, що забезпечує реалізацією концепції нового інформаційного середовища й призначений для необмеженого використання викладачами, шкільними вчителями, аспірантами й студентами (лекції, практичні й самостійні заняття, довідкова підтримка і т.п.). Комплект файлів *SMART Notebook* зі змістом лекційних і практичних занять («старт-конспект») є незамінним помічником при підготовці студентів до контрольних тестувань і іспитів, а також для тих студентів, які за тими або іншими причинами не були присутні на заняттях. Отже, використання *SMART Board* дозволяє викладачеві творчо проектувати навчальний процес і реалізовувати цей проект.

Зазначимо, що інтерактивні s/warf-технології на базі пристрою SMART Board усе більш активно впроваджуються в освітній простір України.

Стажування та аналіз практичної підготовки магістрів в Хальденберзькому університеті освіти (Німеччина) дозволяє виокремити такі методи формування професійної компетентності магістра дошкільної освіти: **традиційні** 1. словесні – науково-популярна лекції (ґрунтується на аналізі фактичного

матеріалу), розповідь (послідовний виклад основних ознак, особливостей предметів і явищ довкілля, наприклад опис історичних подій) пояснення, бесіда. 2. наочні – показ, демонстрація; 3. практичні (вправи, лабораторні, практичні та дослідні роботи); 4. контрольні (контрольні роботи, індивідуальні співбесіди, колоквиуми, заліки, іспити, захист курсових і дипломних робіт, державні іспити, комплексний іспит за фахом); 5. самостійні (самостійні роботи, навчально-дослідні завдання, написання курсових та дипломних робіт);

Серед *інтерактивних методів* популярними є: 1. словесні – дискусія, обговорення проблемних питань, евристична бесіда, мікрофон; 2. наочні – відео- презентація, лекція, електронні курси; 3. практичні – тренінг, «мозковий штурм», «акваріум», метод синектики (ґрунтується на «поєднанні елементів до цілого», метод вільних асоціацій, «ток-шоу», «коло ідей», «ажурна плитка»), дидактичні ігри; 4. контрольні (модульний контроль, написання ІНДЗ, тестування); 5. самостійні (мікрОВикладання, кейс-метод, складання портфоліо).

Обґрунтоване поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання у вищій школі є запорукою якісної професійної освіти та формування висококваліфікованого, компетентного магістра дошкільної освіти переконаний професора Хальденберзького університету, К. Хольц [Хольц].

Висновки. Отже, якісна підготовка магістрів дошкільної освіти у Німеччині забезпечується не тільки організацією педагогічного процесу спрямованого на практичну діяльність майбутнього викладача вищого навчального закладу, який у процесі дослідження набуває професійно-особистісні якості кваліфікованого фахівця, серед яких моральність, майстерність, ініціативність, професіоналізм, інтелект, творчість, здатність адаптуватися до вимог суспільства, генерувати нові ідеї, бути динамічною й оптимістичною особистістю є провідними, але й інтерактивними методами роботи та взаємодії між викладачем та студентом, яка характеризується відкритістю, взаємоповагою та толерантністю.

Проблема якісної підготовки магістрів дошкільної галузі на основі інтерактивних технологій є досить багатогранною, з огляду на це **перспективу**

подальших розвідок у даному напрямі вбачаємо в дослідженні інтерактивних технологій навчання магістрів дошкільної освіти в контексті запровадження дистанційних курсів та тестування.

Література.

1. Богуш А. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації / укл. А.М.Богуш. – Одеса: Маяк, 1999. – 88 с.
2. Гузеев В.В. Методы и организационные формы обучения / Вячеслав Валерьянович Гузеев. – М.: Народное образование, 2001. – 128с.
3. Кононко О. Відстояти самостійність дошкільного дитинства // Дошкільне виховання. – 2001. – № 11. – С. 13-14.
4. Кононко О. Попереду велика і відповідальна робота // Дошкільне виховання. – 1999. – №1. – С.21.
5. Новий тлумачний словник української мови / укладачі В.Яремко, О.Сліпущко, Т.4. – К.: Аконт, 2000. – С.305.
6. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні ехнології навчання: / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко.– К.: Видавництво А.С.К., 2004.–192с.
7. Симоненко В.Д. Современные педагогические технологии: уч. пособ./В.Д.Симоненко, Н.В.Фомин.– Брянск:Издательство БГПУ, 2001.–395с.
8. Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання на уроках хімії [Електронний ресурс] / М.Д. Тукало // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2007. – № 4– Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em4/emg.html>.
Заголовок з екрана.
9. Holts K. Tolerance and values in German society / K. Holts // Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., (16 листоп., м. Київ) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка [редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Н. М. Віннікова]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011 – С. 18–22.

10. [PH-Heidelberg](http://www.ph-heidelberg.de/en/study-with-us.html). – Study [Електронний ресурс] : Studying at Heidelberg University of Education. – Режим доступу: <http://www.ph-heidelberg.de/en/study-with-us.html>.

Інтерактивні технології формування професійної компетентності магістрів дошкільної освіти в Німеччині

Интерактивные технологии формирования профессиональной компетентности магистров дошкольного образования в Германии

Interactive technologies of preschool master's degree professional competence formation in Germany

Н. І. Мельник

N. I. Melnyk

Автором проаналізовано практику формування професійної компетентності магістрів дошкільної освіти в Німеччині, визначено особливості організації освітнього процесу на основі інтерактивного підходу до підготовки магістрів дошкільної освіти; презентовано аналіз досвіду інтерактивної взаємодії німецьких колег зі студентами для формування професійної компетентності магістрів дошкільної освіти та як умови реалізації завдань забезпечення якісної педагогічної освіти.

Ключові слова: *освітній процес, інтерактивні метод навчання, інтерактивна взаємодія, професійна компетентність.*

Автором проанализировано практику формирования профессиональной компетентности магистров дошкольного образования в Германии, определено особенности организации образовательного процесса на принципах интерактивного подхода к подготовке магистров дошкольной отрасли; представлено анализ опыта взаимодействия немецких коллег со студентами для формирования профессиональной компетентности магистров, а также как условие обеспечения качественного образования.

Ключевые слова: *образовательный процесс, интерактивные методы обучения, интерактивное взаимодействие, профессиональная*

компетентність.

The author has analyzed the preschool masters' degree professional competence forming practice in Germany. Peculiarities of educational process organization on the interactive principle of preschool masters' degree preparation are distinguished: practice of High school teachers' with students interactive relationship are presented in the article.

Key words: *educational process, interactive methods, interactive relationship, professional competence.*